

1. Федоров В. А. Державний борг як ознака сучасної держави / В. А. Федоров // Актуальні проблеми держави і права. – 2009. – Вип. 50. – С. 444-452.
2. Юрєвич Л. М. Державний борг в умовах кризи [Електронний ресурс] / Л. М. Юрєвич // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Економіка. - 2010. - Вип. 14. - С. 405-412.
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
4. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Офіційний сайт Рахункової палати України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua>

Стаття надійшла: 07.12.2015 р.
Рецензент: д.е.н., проф. Дмитрієв І.А.

УДК 336.71(477)

JEL Classification E 52

ПІДВИЩЕННЯ ДОВІРИ ДО БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Манжос С.Б., к.е.н., доцент

Дубровін О.В.

Державний вищий навчальний заклад «Університет банківської справи», м. Київ

Анотація. Предметом дослідження є проблема відновлення довіри населення до банківської системи України як чинника забезпечення фінансової безпеки держави. Метою дослідження є визначення критеріїв, що визначають рівень довіри до банківської системи з боку суспільства та обґрунтування заходів щодо підвищення довіри до головного регулятора - Національного банку України, а також до комерційних банків, органів державної влади в цілому як чинника зміцнення фінансової безпеки держави. Методи дослідження – аналіз та синтез, системний підхід, статистичний аналіз, експертні оцінки.

Основні результати дослідження полягають у наступному: визначено критерії, що визначають рівень довіри населення до банківської системи України як чинника забезпечення фінансової безпеки держави, зокрема: рівень довіри до банківської системи з боку суспільства, рівень довіри до дій Національного банку України, рівень довіри до комерційних банків та рівень довіри до органів державної влади в цілому. Визначені тенденції щодо фінансових результатів діяльності банківської системи як ключового чинника формування довіри до неї. Запропоновано пріоритетні напрями та шляхи підвищення довіри населення до банківської системи з боку суспільства, до дій Національного банку України, до комерційних банків та рівень довіри до органів державної влади в цілому. Зазначені результати доцільно використовувати суб'єктам банківської системи: комерційним банкам, Національному банку України та органам державної влади, що відповідають за національну безпеку в економічній сфері. Запропоновані подальші дії щодо підвищення довіри до банківської системи з боку суспільства до Національного банку України, комерційних банків та до органів державної влади дозволять забезпечити фінансову безпеку держави.

Ключові слова: банківська система, банківські установи, фінансова безпека держави, Національний банк України, довіра.

INCREASE CONFIDENCE IN THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE AS AN INSTRUMENT OF STATE FINANCIAL SECURITY

Svitlana Manzhos, PhD in Economics, Associate Professor

Olexander Dubrovin

State Higher Educational Institution "University of Banking" in Kyiv

Summary. The subject of investigation is the problem of restoring confidence in the banking system of Ukraine as a factor in ensuring the financial security of the state. The aim of the study is to determine the criteria for determining the level of confidence in the banking system of the society and justification of measures to improve the credibility of the main regulator - the National Bank of Ukraine, commercial banks, government authorities in gen-

eral as a factor in strengthening the financial security of the state. Methods of research - analysis and synthesis, systematic approach, statistical analysis, expert evaluation. Key findings include the following: the criteria that determine the level of public confidence in the banking system of Ukraine as a factor in ensuring the financial security of the state, in particular: the level of confidence in the banking system of the society, the level of confidence in the actions of the National Bank of Ukraine, the level of trust in commercial banks and the level of confidence in the public authorities in general. Tendencies of financial results of the banking system as a key factor in the formation of trust in her. Proposed priorities and ways to increase public confidence in the banking system of the society, to the actions of the National Bank of Ukraine, commercial banks and public authorities in general. These results should be used to subjects of the banking system: commercial banks, the National Bank of Ukraine and the government authorities responsible for national security in the economic sphere. The proposed further action to improve confidence in the banking system of the society, the National Bank of Ukraine, commercial banks and public authorities will ensure the financial security of the state.

Keywords: trust, banking system, banking institutions, the financial security of the state, the National Bank of Ukraine.

Постановка проблеми. Банківська система є ключовою ланкою економіки, що має здійснювати розрахунки між фізичними особами, суб'єктами господарювання та державою, забезпечувати залучення коштів вкладників, їх подальше надання позичальникам в якості кредитних ресурсів та своєчасний розрахунок як з позичальниками, так і з вкладниками. Загострення кризових явищ у банківській системі України впродовж 2014-2015 рр. обумовило значне погіршення стану фінансової безпеки держави. За розрахунками Міністерства економічного розвитку і торгівлі України у I півріччі 2014 р. відбулося погіршення стану банківської безпеки порівняно з відповідним періодом 2013 року до рівня 42% від оптимального значення, негативний внесок банківської безпеки у погіршення стану фінансової безпеки (-8 в.п.) склав -2%.

- недовіра до комерційних банків з боку вкладників;
- недовіра до Національного банку України, викликана непрозорістю його діяльності;
- недовіра до органів влади через відсутність взаємодії між органами влади, між урядом та Національним банком України.

Отже, загальна проблема визначення взаємозв'язку між станом фінансової безпеки держави та рівнем довіри населення до банківської системи країни, потребує дослідження з метою визначення шляхів та заходів із подолання існуючих та попередження розгортання потенційних загроз фінансовій безпеці держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження проблем фінансової безпеки держави зробили вітчизняні та зарубіжні науковці: С.Агеєв, О.Барановський, О. Власюк, О.Василик, В. Коваленко, Ж.Довгань, О. Дзюблюк, О. Михайлюк, А. Мороз, С. Мочерний, М. Пуховкіна, М. Савлук [1-12].

Невирішені складові загальної проблеми пов'язані із необхідністю додаткового дослідження питання можливості відновлення довіри між суспільством і банками через призму її впливу на кризовий стан банківської системи та погіршення фінансової безпеки держави.

Метою статті є визначення критеріїв, що визначають рівень довіри до банківської системи з боку суспільства, його оцінка та обґрунтування заходів щодо підвищення довіри до Національного банку України, комерційних банків та до органів державної влади в цілому як чинника зміцнення фінансової безпеки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова безпека держави у банківській сфері (банківська безпека) є складовою фінансової безпеки держави. Її зміст полягає у забезпеченні найефективнішого використання ресурсного потенціалу банків, створенні сприятливих умов для реалізації економічних інтересів банківських установ, попередженні внутрішніх і зовнішніх загроз банківській системі, створенні умов її стабільного й ефективного функціонування [4]. Умовою зміцнення фінансової безпеки держави в банківській сфері є реалізація комплексу заходів щодо підвищення ефективності банківської системи в цілому.

Ефективне функціонування банківської системи можливе тільки там, де існує довіра громадян до своєї держави та її фінансової системи, суб'єктів господарювання один до одного, влади та бізнесменів до окремих членів суспільства. Навіть остаточний вибір клієнтом конкретної банківської установи залежить від рівня довіри до неї. Співпраця неможлива, коли між сторонами немає довіри або інших економічних способів її

заміни (укладання контрактів, страхування ризиків тощо). “Довіра” і “кредит” (лат. credere - вірити) - як бачимо, у своїй основі слова одного значення [1].

Ця проблема особливо гостро постає під час економічної кризи, коли довіра громадян до банківської системи підірвана. Таку ситуацію ми прослідковуємо в Україні протягом 2014-напочатку 2015 рр., коли банківська система стрімко втрачала вклади населення:

за 2014р. вкладення у національній валюті скоротились на 56,5 млрд. грн. (на 13,4%), в іноземній – на 11,4 млрд. дол. США (на 36,9%) [9];

за січень-серпень 2015р. банківська система втратила 24 млрд.грн. вкладів населення, або 6 % їх обсягу на початок року [10].

Скорочення вкладень у національній валюті коштів фізичних осіб у 2015р. порівняно з минулим роком дещо уповільнилось, проте його швидкість залишається загрозливою для забезпечення фінансової безпеки держави.

Зазначене зменшення депозитних вкладів населення різко вплинуло на збитковість у банківській системі. Так, у 2014 році збитки банківського сектору склали майже 53 млрд. грн. [9], збитки діючих банків за січень – вересень 2015р. - 52,2 млрд. грн. За підсумками першого півріччя 2015 року, найбільший збиток у банківській системі (-44,05 млрд. грн.) зафіксував збанкрутілий «Дельта Банк». За ними йде Укрсоцбанк/Unicredit Bank (-8,35 млрд. грн.), Промінвестбанк (-6,2 млрд. грн.), Укрексімбанк (-3,85 млрд. грн.) та Ощадбанк (-2,8 млрд. грн.) [11].

Фінансові результати діяльності банку є ключовим чинником формування довіри до банківської установи. Жодна людина не понесе власні кошти в банк, який має збитки, суб'єкти господарювання теж не будуть співпрацювати із збитковими банківськими установами. На сьогодні довіра громадян України до банківської системи є катастрофічно низькою. Згідно даних опитування, проведеного українською компанією «Inmild», лише 11 % респондентів зберігає у банках більшу частку власних заощаджень, 7 % – половину заощаджень, 49 % – лише незначну частку. Таким чином, третина (33 %) опитаних респондентів, що мають заощадження, не довіряє комерційним банкам та зберігає власні кошти поза банками [12].

Для відновлення довіри до банківської системи необхідно здійснити комплекс заходів щодо впровадження моральних принципів відповідальності як серед банкірів, так і серед клієнтів банків, насамперед - це підвищення фінансової грамотності клієнтів та дієвості кодексу честі банкіра, а також здійснювати громадський контроль за врахуванням Національним банком України пропозицій та зауважень громадськості.

Стан банківської системи є одним із ключових індикаторів взаємної довіри держави і суспільства. І власне оця розхитаність банківської системи, вона є наслідком отакого руйнування довірливих стосунків між людиною і державою. Голова Ради Незалежної асоціації банків України Роман Шпек вважає, що "питання довіри між позичальником і кредитором, між вкладниками та банками, є частиною іншої довіри": "Це, у першу чергу, довіра громадян, учасників ринку до влади, до її інституційної спроможності виконувати задеклароване» [13].

Підвищення довіри вкладників до банків пов'язано в першу чергу, із макроекономічною стабілізацією та удосконаленням порядку видачі вкладів, зокрема:

- *стабілізація курсу національної грошової одиниці*, через те, що коливання курсу гривні зумовлює зростання попиту на готівкову іноземну валюту, який показано у табл. 1. Наведені дані в табл. 1 дають підстави стверджувати, що у 2014р. - на початку 2015р. фізичні особи купували іноземну валюту у значних обсягах, ніж продавали. Проте, починаючи з лютого 2015р., на тлі курсової стабілізації, фізичні особи припинили ажіотажну купівлю готівкової валюти.

На валютний курс гривні, у свою чергу, впливають наступні чинники: загальний обсяг і структура грошової маси, швидкість обігу грошей, поточний рівень інфляції та інфляційні очікування суб'єктів господарювання та населення, динаміка ВВП, поточний стан і динаміка міжнародних резервів, рівень тінізації економіки, регулюючі заходи держави та багато інших.

Проте одним із основних є динаміка міжнародних резервів. Золотовалютні резерви в Україні знизилися до критично низького рівня за останні 11 років і становили 7,533млрд. дол. США за станом на 01.01.2015 р. [14], Протягом серпня 2015 року золотовалютні резерви Національного банку України зросли на 2 млрд 241 млн доларів США і станом на 1 вересня становили 12 млрд 617 млн доларів. Це майже вдвічі більше, ніж на початку цього року [10].

Таблиця 1 – Динаміка купівлі та продажу іноземної валюти населенням України в 2014-2015 рр.

Період	купівля у банків, млн. дол.	продаж банкам, млн. дол.	сальдо, млн. дол.
2014р.	8 023,2	5 613,0	-2 410,2
січень 2015р.	109,0	89,6	-19,4
лютий 2015р.	67,9	194,3	126,4
березень 2015р.	39,9	169,1	129,2
квітень 2015р.	32,6	238,0	205,4
травень 2015р.	30,0	207,3	177,2
червень 2015р.	44,3	223,6	179,3
липень 2015р.	72,3	207,9	135,6
серпень 2015р.	49,1	201,2	152,1
РАЗОМ за 10 міс. 2015р.	445,2	1 530,9	1 085,7

Джерело: Розраховано на основі даних НБУ: Додаток до Макроекономічного та монетарного огляду за вересень 2015р.

– *зниження рівня інфляції шляхом обмеження емісії грошей.* Високий рівень інфляції, що перевищує поточний рівень депозитних ставок, є одним із чинників недовіри до банківської системи з боку вкладників. За минулий 2014р. індекс цін споживчого ринку сягнув 24,9 % [15], а за 9 місяців 2015р. цей показник становив 41,4 % [16]. Інфляція в Україні в останні роки має переважно монетарний характер, пов'язаний із зростанням грошової маси на тлі скорочення виробництва та ВВП. Таким чином, необхідною умовою мінімізації темпів цінового зростання є поступове обмеження емісії. Згідно планів НБУ на початок 2015 року, максимальна сума, яка повинна була поступити в обіг шляхом перерахування до бюджету прибутку НБУ, підтримки Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та підтримки ліквідності платоспроможних банків, не повинна була перевищити 91 млрд. грн., проте за перші 6 місяців 2015р. обсяг фактичної емісії уже перевищив 78 млрд. грн. Виходячи з цього, дотриматись річного ліміту емісії для НБУ буде досить важко, хоча, за прогнозом НБУ, в Україні очікується різке гальмування інфляції до рівня менше 10 % у 2016 р. та 5 % до 2018 р. [17];

– *своєчасне та повне відшкодування вкладів у проблемних банках за рахунок Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в межах гарантованих державою сум (200тис.грн.).* Згідно інформації Фонду гарантування вкладів фізичних осіб: 98,9 % вкладників українських банків можуть розраховувати на відшкодування всієї суми вкладів разом із відсотками, зафіксованими на дату введення в банк тимчасової адміністрації; сума вкладів фізичних осіб на 1.10.2015р. становить 357,3 млрд.грн.; середня сума вкладу (близько 7,7 тис.грн.); загальна кількість вкладників (46,4млн. осіб станом на 01.10.2015р.) [18]. В умовах банківської кризи активів Фонду, що формуються з регулярних відрахувань банків-учасників, не вистачає на своєчасне відшкодування вкладів найбільших банків, що були виведені з ринку. Уряд регулярно надає Фонду кредити для своєчасного і повного відшкодування вкладів. Зокрема, 10.09.2015р. було повідомлено про виділення чергового траншу Фонду у сумі 21,5 млрд.грн. [19]; За інформацією Голови НБУ В.Гонтаревої, протягом 2015р. Фонд вже отримав від Уряду 25 млрд.грн. та має отримати до кінця року додатково 16,5 млрд.грн. Таким чином, сукупний розмір допомоги Фонду з боку держави за рік складе 41,5 млрд.грн. Система гарантування вкладів населення функціонує задовільно та є одним із найбільш ефективних інструментів відновлення довіри населення до банківської системи;

– *скасування можливості дострокового зняття депозитів населення.* Президент України підписав закон № 424-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов повернення строкових депозитів», (законопроект №1195) який був прийнятий Верховною Радою України 14 травня поточного року. Його метою є встановлення стабільності банківської системи через урегулювання механізму створення ресурсної бази діяльності банківської системи [20]. Для досягнення цієї мети авторами пропонується внести зміни до статей 1060, 1065 Цивільного кодексу України та статті 13 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» відповідно до яких клієнти банку матимуть право отримати вклади та нараховані по ним відсотки за строковим банків-

ським договором по закінченню терміну дії договору на відміну від чинного у даний час правила, за яким, зокрема, фізичні особи – вкладники можуть отримати власний вклад або його частину на першу вимогу. Дострокове повернення даного вкладу та нарахованих процентів за цим вкладом можливе виключно у випадку, коли це передбачено умовами договору банківського строкового вкладу. Вплив цих законодавчих змін на банківську систему є позитивним, адже унеможлиблює одночасне зняття нових депозитів вкладниками і дозволяє банкам більш достовірно планувати свою діяльність. Для вкладників ці зміни є теж позитивними, адже забороняють банкам автоматично подовжувати термін строкового депозиту на діючих умовах. Ці зміни спрямовані на підвищення надійності банківської системи та повернення довіри до неї з боку клієнтів.

– *удосконалення механізму надання та повернення кредитів рефінансування комерційних банків з боку НБУ.* Базові принципи надання рефінансування полягають у наступному:

рефінансування надається виключно для підтримки ліквідності банків та не може розглядатись як джерело ресурсної бази і кошти для подальшого кредитування;

рефінансування надається виключно платоспроможним банкам, що не мають простроченої заборгованості перед НБУ;

рефінансування (крім овернайту) надається лише під надійне забезпечення: державні цінні папери, валюта, банківські метали тощо.

Рефінансування надається банкам відповідно до розміру облікової ставки. Її розмір останнім часом змінювався наступним чином: з 15.04.2014р. – з 6,5% до 9,5%, з 17.07.2014р. – до 12,5%, з 13.11.2014р. – до 14%, з 06.02.2015р. – до 19,5%, з 04.03.2015р. – до 30% [21]. На тлі поступової стабілізації ситуації на валютному ринку та уповільнення темпів інфляції ставка почала знижуватись: з 28.08.2015р. – з 30% до 27%, з 25.09.2015р. – з 27% до 22%і. Мета її зниження - стимулювання кредитної активності за рахунок здешевлення вартості грошей.

На виконання вимог статті 68 Закону України "Про Національний банк України"[22], до якої внесено зміни Законом України № 78-VIII від 28.12.2014 "Про заходи, спрямовані на сприяння капіталізації та реструктуризації банків", НБУ забезпечує інформування громадськості про надані банкам кредити (на строк більше 30 календарних днів) з обов'язковим зазначенням найменування банку, суми та виду кредиту, типу наданого забезпечення та дати відповідного рішення НБУ "[23]. На сьогодні є два види кредитів, інформація про які підлягає опублікуванню:

– стабілізаційні кредити, надані відповідно до «Положення про надання Національним банком України стабілізаційних кредитів банкам України», затвердженого постановою Правління НБУ № 327 від 13.07.2010р. [24];

– кредити, надані на тендерах із підтримання ліквідності банків, що надаються НБУ відповідно до «Положення про регулювання Національним банком України ліквідності банків України», затвердженого постановою Правління НБУ від 30.04.2009р. № 259 [25].

За станом на 01.01.2014р. загальна сума наданого комерційним банкам рефінансування становила 80 млрд. грн, за станом на 01.01.2015р. – 113 млрд. грн. та станом на 01.09.2015р. 114 млрд. грн. [26]. На сайті НБУ наведена лише помісячна історія надання кредитів рефінансування без очікуваних дат повернення. Тому в умовах сьогодення є необхідним досягнення повної прозорості діяльності Національного банку у сфері рефінансування.

У цьому контексті особливо важливу роль відіграє прийнятий ініційований НБУ Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності пов'язаних із банком осіб» від 2 березня 2015 року № 218-VIII [27], який посилює адміністративну відповідальність керівників та власників банків, їх кінцевих бенефіціарів за порушення нормативно-правових актів НБУ; вводить адміністративну відповідальність зазначених осіб за дії, що призвели до віднесення банку до категорії неплатоспроможних та кримінальну відповідальність, якщо це завдало великої матеріальної шкоди державі чи кредиторам. І найважливіше, що банки в установлені Національним банком України строки зобов'язані подати до Національного банку України: інформацію про пов'язаних із банком осіб відповідно до вимог статті 52 Закону України "Про банки і банківську діяльність"[28], звіти про обсяги активних операцій із пов'язаними з банком особами за визначеною Національним банком України формою; розрахунок нормативів кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами відповідно до вимог Національного банку України.

Висновки. Для підвищення довіри до Національного банку та банківської системи в цілому з боку суспільства необхідно здійснити наступні кроки:

1. Досягнення повної прозорості діяльності Національного банку у сфері рефінансування через процес комунікації регулятора із зовнішнім середовищем та суспільством.

2. Виконання базових принципів надання рефінансування.

3. Виконання вимог закону [27], завершення процесу розкриття структури власності комерційних банків. Процес легалізації власників банків планується завершити до кінця 1 кварталу 2016р., з обов'язковим оприлюдненням на офіційному сайті НБУ.

4. Забезпечення довготривалої курсової стабільності гривні згідно параметрів, визначених по результатах співпраці з міжнародними кредиторами та затверджених у бюджеті.

5. Зниження облікової ставки з метою створення більш сприятливих умов для кредитування, що є необхідною передумовою економічного розвитку.

6. Завершення оптимізації власної структури НБУ та позбавлення від «непрофільних» функцій та активів.

7. Завершення санації банківської системи. Процес очищення банківської системи від проблемних банків планується завершити найближчим часом.

Для підвищення довіри населення до діяльності комерційних банків потрібні такі кроки:

– використання комерційними банками нових можливостей, що надає законодавче скасування дострокового зняття депозитів; законодавче закріплення окремого існування різних видів депозитів фізичних осіб (строкових та на вимогу) не має зворотної сили та розповсюджується лише на нові угоди;

– укладання комерційними банками нових депозитних договорів двох типів: з можливістю дострокового зняття коштів та без такої можливості, віддаючи перевагу останнім (бажано тільки у національній валюті);

– зосередження уваги банками на своєму іміджі в суспільстві, адже репутаційний ризик у даний час є найбільш загрозливим, а репутацію банку створюють його працівники;

– оптимізація мережі банківських відділень.

Для підвищення довіри населення до діяльності органів державної влади потрібно:

– стабілізувати політичну ситуацію в країні; всі гілки влади та державні органи повинні діяти узгоджено в інтересах суспільства і проводити виважену однозначну політику. Політична стабільність в країні визначає стан її економіки. Загострення політичної кризи, безсистемність та неузгодженість державної політики роблять економічну кризу в державі ще глибшою і тривалішою. Саме політична стабілізація має стати катализатором відновлення економічного зростання;

– забезпечити повну взаємодію між органами влади, урядом та Національним банком.

Запропоновані подальші дії щодо підвищення довіри до банківської системи з боку суспільства до Національного банку України, комерційних банків та до органів державної влади дозволять забезпечити фінансову безпеку держави.

Перелік посилань:

1. Агеєв С *Навіщо відновлювати довіру до банків.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://infocorn.org.ua/2009/02/27/navscho_vdnovlyuvaty_dovru_do_bankv

2. Власюк О.С. *Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / О.С. Власюк ; Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України.* – К., 2008. – 48 с.

3. Василик О., Мочерний С. *Фінансова безпека // Економічна енциклопедія: У 3 т.-Т.3 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред) та ін.* – К.: Вид. центр «Академія», 2002 – 952 с.3.

4. Барановський О.І. *Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) / О.І. Барановський / – Київ. нац. торг.-екоп. ун-т.* – К.: КНТЕУ, 2004. – 760 с.

5. Савлук М. І., Мороз А. М., Пуховкіна М. Ф. та ін., *Гроші та кредит: Підручник / За заг. ред. М. І. Савлука* – К.: КНЕУ, 2006 р., 744с.

6. Дзюблюк О.В. *Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: монографія / О.В. Дзюблюк, Р.В. Михайлюк .* – Тернопіль, 2009. – 257с.

7. Довгань Ж.М. *Фінансова стійкість банківської системи України: проблеми оцінки та забезпечення: монографія / Ж. М. Довгань.* - Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2012. - 450 с.

8. Коваленко В.В. *Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості банківської системи / В. В. Коваленко // Формування ринкових відносин в Україні. - 2012. - № 11. - С. 13-18*

9. Національний банк України. Банківська система 2015: виклики та перспективи (Лютий 2015р.). – [Електронний ресурс], режим доступу: <http://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=14741673>
10. Звіт про фінансовий стан. Національний банк України. Звіт від 28.10.2015. - [Електронний ресурс], режим доступу: <https://search.ukr.net/>
11. Дані фінансової звітності банків України.-[Електронний ресурс], режим доступу: www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=64097
12. Треть населення України не держит сбереження в комерційних банках – дослідження / Інформаційне агентство «Інтерфакс-Україна». 24.09.2015 – [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://interfax.com.ua/news/economic/292257.html>
13. Парламентські слухання на тему: "Про шляхи стабілізації банківської системи України"(офіційний веб сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс], режим доступу: <http://tsn.ua/groshi/zolotovalyutni-rezervi-nacbanku-vid-pochatku-roku-zrosli-advichy-487912.htm>.
14. Річний звіт. Національний банк України. -[Електронний ресурс], режим доступу: www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=8253030
15. Індекси споживчих цін за регіонами у 2015 році / Державна служба статистики України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
16. Інфляційний звіт за вересень 2015 року/ Офіційний сайт Національного банку України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
17. Емісія гривні: у 1-му півріччі НБУ сукупно надрукував для Кабміну 78,2 млрд. грн. / Портал «FINBALANCE». 25.07.2015 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finbalance.com.ua/news/Emisiya-hrivni-u-1-mu-pivrichchi-NBU-sukupno-nadrukuvav-dlya-Kabminu-782-mlrd-hrn>.
18. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб www.fg.gov.ua/. Статистика/ Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб – [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/statystyka>
19. Уряд України вирішив виділити Фонду гарантування вкладів 21,5 млрд грн. / Інформаційне агентство «Інтерфакс-Україна» – [Електронний ресурс].Режим доступу: <http://ua.interfax.com.ua/news/general/289287.html>.
20. Закон № 424-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов повернення строкових депозитів» від 14 .05.2015р. [Електронний ресурс], режим доступу: <http://golovbukh.ua/regulations/8186/8187/460612/>.
21. Облікова ставка Національного банку України / Офіційний сайт Національного банку України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53647&cat_id=44022
22. Закон України «Про національний банк України» - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.
23. Закон України № 78-VIII "Про заходи, спрямовані на сприяння капіталізації та реструктуризації банків" від 28.12.2014р. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/78-19>.
24. Постанова Правління Національного Банку України «Про затвердження Положення про надання Національним банком України стабілізаційних кредитів банкам України» від 13.07.2010 № 327 зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19 липня 2010 р. за № 540/17835.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0540-10>.
25. Постанова Правління Національного Банку України «Про затвердження Положення про регулювання Національним банком України ліквідності банків України» від 30.04.2009р. №259. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 6 травня 2009 р. за N 410/16426. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0410-09>.
26. Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році» – с. 268. – [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_book/POSLANNYA-2015_qiper_new.pdf
27. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності пов'язаних із банком осіб» від 2 березня 2015 року № 218-VIII– [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/218-19>.
28. Закон № 2121-III «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000.- – [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/page6>.

Стаття надійшла: 22.11.2015 р.

Рецензент: д. держ. упр., проф. Маліков В.В.